

Gestaltningssprogram

FÖR ALLMÄN PLATSMARK

- Jordbro etapp 2

Externgranskning 2021-12-10

Gestaltningprogram

Ansvarig

Elisabeth Tornberg, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Emma Cronholm Norconsult, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Tina Vagner, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Konsult

Norconsult AB

Malmö - Hjälmaregatan

Adress: Hjälmaregatan 3, 211 18 Malmö

Tel: +46 10 141 80 00

Datum

Granskningshandling 2021-12-10

Format

A3

Beställare

Linda Belfrage, Exploateringsingenjör, MEX

Jenny Blom, Landskapsarkitekt, Park- och natur

Haninge kommun

Rudsjöterrassen 2, 136 81 Haninge

Tel: +468 606 70 00

Referensgrupp

Andreas Paulsson, Stadsarkitekt, Plan

Fredrik Sundberg, Planarkitekt, Plan

Karin Ekrim, Landskapsarkitekt, Park- och natur

Linda Belfrage, Exploateringsingenjör, MEX

Framsida

Tallar och konstverk på platsen. Fotograf: Norconsult/ ET

Innehållsförteckning

GESTALTNINGSPROGRAM.....	2	KONST	19
INLEDNING.....	4	PLATSERNA FUNKTIONER OCH INNEHÅLL.....	20
Bakgrund	4	TORGET.....	21
Mål och syfte	4	NODEN.....	22
Metod	4	Fickparken	22
Tidigare framtaget Material	5	Upphöjd korsning	22
WORKSHOP.....	6	ENTRÉZONER	23
LEDORD	8	Södra	23
Social hållbarhet	8	Norra	23
Hållbar stadsstruktur	8	GATOR OCH STRÅK	24
Omsorgsfull helhet	8	Primärgata	24
ANALYS	9	Sekundärgata	25
Karaktär och identitet idag	9	Affärgata	25
målpunkter och funktioner	10	Stråk kvartersmark	25
Rörelser, barriärer och entréer	11	GRÖNT MÖTE MED SPÅRET	26
Grönstruktur	12	BUSSTERMINALEN	27
SAMMANFATTNING ANALYS	13	VIDARE ARBETE.....	28
Utmaningar	13	Gångtunnlar	28
Potential	13	KÄLLOR.....	28
PROGRAM.....	14		
GESTALTNINGSKONCEPT.....	14		
KULÖR- OCH MATERIALPALETT	15		
UTRUSTNING.....	16		
GRÖNSTRUKTUR OCH VÄXTVAL.....	17		
BELYSNING	18		
Gator Och stråk	18		
Torg och platsbildningar	18		

Inledning

BAKGRUND

Gestaltningssprogrammet för Jordbo Etapp 2 behandlar den allmänna platsmarken i Detaljplan för Jordbro etapp 2, Kalvsvik 1:4, 1:16, m.fl. Jordbro Etapp 2 är den andra av sammanlagt tre detaljplaner. Arbetet med den aktuella detaljplanen är pågående.

Gestaltningssprogrammet har sin utgångspunkt i det framtagna kvalitetsprogrammet för motsvarande planer, som behandlar stadsbyggnadsprinciper. Kvalitetsprogrammet tar upp placering av nytt allaktivitetshus, centrum och bostäder samt förskola i anslutning till Jordbro pendeltågsstation. Kvalitetsprogrammet beskriver att offentliga rum omsorgsfullt ska gestaltas, för alla som bor eller verkar i Jordbro. I kvalitetsprogrammet lyfts ett antal teman som; rikt stadsliv, identitet, en aktiv stadsdel och långsiktig hållbarhetsstruktur.

I Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2050 är Jordbro utpekad som primärt bebyggelseområde och ses som en mellanort mellan Handen och Västerhaninge. I översiktsplanen lyfts att området vid Jordbro station är utpekad som en tät stadsbygd. (ÖP 2030, planen är antagen av KF 2016). ÖP anger att social hållbarhet bör prioriteras, och att kopplingarna mellan Jordbros olika delar bör stärkas genom attraktivare gång- och cykelstråk.

Bland kommunens miljömål nämns att Haninge kommun eftersträvar en långsiktig hållbar utveckling ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Ett klimatpolitiskt program (201710), har antagits av kommunfullmäktige. Det ger en samlad bild av kommunens klimat och miljöambitioner. Tillsammans med översiktsplanen ska programmet bidra till en hållbar stadsutveckling och en god livsmiljö i Haninge kommun. I programmet finns övergripande mål för en hållbar stadsutveckling: "planering och byggande sker resurseffektivt och klimatanpassat samt bidrar till en god och hälsosam livsmiljö. Ekosystemtjänster i den byggda miljön värnas och utvecklas."

MÅL OCH SYFTE

Målet med gestaltningssprogrammet är att skapa utemiljöer som tillsammans bidrar till platsidentitet och en livfull stadsdel. De nya platserna och stråken ska samspela, komplettera och förstärka varandra i innehåll och gestaltning samt knyta ihop befintliga kvaliteter i Jordbro med den nya stadsdelen.

Syftet med detaljplanen och därmed även gestaltningssprogrammet är att skapa en attraktiv stadsdel i Jordbro centrum. Vidare ska även en hållbar stadsmiljö skapas där trygghet, delaktighet och inkludering eftersträvas. Det uppnås genom ett rikt stadsliv, tydlig identitet, en aktiv stadsdel och en långsiktig hållbar stadsstruktur.

METOD

För att gestaltningssprogrammet ska få den vägledande funktion som önskas har det varit viktigt att redan framarbetat material ska ligga till grund för gestaltningssarbetet.

Arbetet har utförts under en begränsad tidsram. Inledningsvis gjordes övergripande inläsning av kommunens framarbetade dokument. För att snabbt samla ihop värdefull lokalt förankrad kunskap genomfördes en workshop med flera av kommunens tjänstemän. Workshopen har varit en viktig källa till kunskap om utmaningar, potential och behov för platsen. Viktigt att notera är att arbetet med Detaljplanen inte är klart och vissa funktioner/delar är under diskussion inom Haninge kommun.

TIDIGARE FRAMTAGET MATERIAL

Nedan listas de dokument som har utgjort ett viktigt underlag i arbetet med gestaltningsprogrammet.

- Systemhandling för Jordbro 2 - Södra jordbrovägen och terminalen. Trädinventering (Norconsult, 2021)
- Kvalitetsprogram för Jordbro etapp 2 (inför samråd 2021-04-16) Detaljplan för Jordbro etapp 2, Kalvsvik 1:4, 1:16, m.fl. Inklusive gestaltningsbilaga till förenklat kvalitetsprogram Jordbro etapp 2 (21-04-02)
- Förstudie Jordbro (WSP, 2019)
- Entré Haninge Stad (Gehl Architects, september 2017)
- Gestaltningsprogram Väster Haninge (Norconsult, 2021)
- Program parkutrustning (Haninge kommun, 2021)

Det är viktigt att dokumenten fortsatt används i det vidare gestaltnings- och projekteringsarbete med Jordbro Etapp 2.

Systemhandling Jordbro Etapp 2

Systemet för väg, trafik, dagvatten och grönstruktur har utretts i systemhandling. Södra Jordbrovägens nya dragning samt utformning av terminalområdet och gatan norr om centrumbebyggelsen är områden som utretts i systemhandlingen och ligger som grund till gestaltningsprogrammet. En trädinventering har gjorts som visar bevarandevärde bland vegetationen.

Förstudie Jordbro

I "Förstudie Jordbro", (WSP 2019), har man bl.a. genomfört en socioekonomisk analys, kvantitativ och kvalitativ analys samt socialt värdeskapande analys. Den socialt värdeskapande analysens syfte är att utreda och ge rekommendationer för att bidra till ökad hälsa, jämställdhet, jämlikhet, trygghet och trivsel för de boende i området.

De sammanfattande rekommendationerna är bland annat; ett helhetsgrepp för Centrum, prioritera Jordbro station utifrån trygghet och identitet, förbättra entrén till Jordbro, ökad belysning i gångtunneln, samordning av insatser pga dialogrötthet, endast dialog om projektet

ska genomföras, större bredd av mötesplatser för alla åldrar spridda i området, riv inte mötesplatser innan nya är igång, se grönområden kring området som en tillgång som bör tillgängliggöras, bättre belysning ger ökad trygghet.

Entré Haninge

I dokumentet "Entré Haninge"(Gehl 2017) skapas mervärde genom att lösa flera utmaningar samtidigt och skapa attraktivitet under byggtiden.

Dokumentet beskriver "Events" som lämnar spår, "software" är det som händer och "hardware", det som blir kvar. Att göra något temporärt på en plats medan en permanent lösning dröjer exempelvis ett ljusevent som övergår till en permanent ljuslösning. Att utnyttja resurser som finns, exempelvis gångtunneln till pendeltågsstationen, genom bättre belysning, färg, sittmöbler. Samt att involvera lokala konstnärer, föreningar, skolklasser m.fl.

Kvalitetsprogram för Jordbro etapp 2, Haninge kommun 2021.

Förstudie Jordbro, WSP 2019.

Entré Haninge Stad, Gehl Architects 2017.

Gestaltningsprogram Väster Haninge, Norconsult 2021.

Workshop

Ovan nämndes flertalet tidigare utförda arbeten som har varit viktiga i analysen och idéframställningen i gestaltningsprogrammet. I arbetets inledande skede genomfördes en workshop med flera av kommunens tjänstemän. Den har utgjort en stor källa till kunskap av platsen och har varit ett viktigt underlag för evaluering i gestaltningsprogrammet.

Medverkande

I workshopen medverkade flera tjänstemän på kommunen som i sin tur representerade olika kompetensområden. Representerade fanns park & natur, stadsbyggnad, VA, gata, konst, belysning, kultur & fritid samt trygghet.

Upplägg

Workshopen inleddes med en presentationsrunda följt av en redovisning av området och uppdragets omfattning. Därefter fick alla deltagare svara på frågorna: *Vad älskar du med Jordbro?* och *Vad är Jordbros identitet?* Detta sammanställdes under workshopen med post-it lappar på en digital anslagstavla.

Efter en paus presenterade Norconsult de ledord som ska ligga till grund för gestaltningsprogrammet. Det följdes av workshopens tidsmässigt största momentet där alla kompetensområden fick chans att komma med inspel vad som är viktigast i utbyggnaden och utvecklingen av Jordbro.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis blev workshopen en kreativ process med många viktiga inspel att arbeta in både i gestaltningsprogrammet men också i den vidare projekteringen.

När det gäller vad som utmärker Jordbro och bidrar till dess identitet talades det mycket om människorna; hur man genom möten både spontant och planerat tar tillvara på de offentliga platserna. Hos de boende finns en stor gemenskap, ett livligt engagemang och mångfald. Det finns en positiv stolthet och värme som borde lyftas fram. Det framkom också vilken blandning av bebyggelse det finns i området, hur det bidrar till bilden och känslan av en småstad, eller stad i staden. En egen liten oas.

Nedan följer en sammanställning av workshopens senare del, där varje kompetensområde fick komma med viktiga inspel.

Trygghet och tillgänglighet

Platser och stråk ska utformas på ett tryggt och säkert sätt. Om gestaltningen i sig bidrar till trygghet behövs bara minsta möjliga belysning, vilket hjälper till att minska ljusföroreningar. Det är viktigt att bland annat affärsgata, torg och bussterminal utformas på ett trafiksäkert sätt för oskyddade trafikanter. Att kunna parkera sin cykel tryggt och säkert vid målpunkter exempelvis. För att få till en dialog med de "tysta" människorna rekommenderas att använda trygghetsvandringar.

"Det ska vara lätt att vara människa i vardagen"
citat från workshopen

Möten

Utformningen bör ta tillvara det positiva sociala samspelet mellan människor. Det ska vara lätt att mötas i vardagen, både spontant och planerat. Då är det viktigt med platser som inte kräver konsumtion.

Genomtänkt gestaltning

Gestaltningen bör inte vara för programmerad. Den bör istället rymma en flexibilitet som kan förändras och utvecklas över tid. Många små ytor, bidrar till mångfald och blandning, men ytorna bör kompletterar varandra snarare än innehålla allt. Materialval ska tillsammans med gestaltningen skapa en helhet som känns omhändertagen och omsorgsfullt behandlad. Återkommande material och färger är viktigt för orienterbarheten. Det är också viktigt att material och utrustning liknar det i resten av kommunen för att skapa igenkänning och samhörighet.

Hållbarhet

Gestaltningen ska vara genomförbar, driftbar och hålla över tid. Grönblå lösningar bör integreras i stadsmiljön.

Inflytande och placemaking

Det är viktigt att förankra och kommunicera ombyggnationen. Att som boende vara delaktig är en demokratisk trygghet. Konstprojekt under byggprocessen kan vara ett sätt att bidra med plastskapande markörer, men även skapa delaktighet och inflytande lokalt. Att ta tillvara den befintliga konsten ger platsen ytterligare förankring, genom en historia och identitet. Att testa i skala 1:1 kan vara ytterligare ett sätt att implementera placemaking och ge de boende inflytande och starta dialog. Det kan också visa att det är något på gång. Placemaking är ett sätt att utveckla och förankra människors relation till en plats genom fysiskt platsbyggande.

LAGET RUNT

Vad älskar ni med Jordbro?

Vad är Jordbros identitet?

miro

Urklipp ur materialet från workshopen.

Ledord

För att ta fram relevanta gestaltningsåtgärder kopplat till målen har tre ledord lyfts fram som särskilt viktiga. De har sitt ursprung i kvalitetsprogrammet och har här vidarearbetats med fokus på allmän platsmark. Varje ledord förtydligas med ett antal underrubriker. Syftet med dessa har varit att skapa en tydlig koppling mellan gestaltningsförslagen, platsernas funktion och behov. Vissa av dessa har sitt ursprung i kvalitetsprogrammet andra har lagt till för att skapa en tydlig koppling till målen med gestaltningsprogrammet.

SOCIAL HÅLLBARHET

Upplevd trygghet

Belysning
Överblickbarhet
Tunnlar

Deltagande

Fysisk aktivitet
Kultur

Identitet

Särprägel
Igenkänning

Orienterbarhet

Skyltar, stråk, entréer
Tydlighet

Jämlik stad

Säker och trygg kollektivtrafik samt gatustruktur

HÅLLBAR STADSSTRUKTUR

Robust och långsiktigt

Hållbart över tid

Utvecklingsbarhet

Flexibilitet /multifunktionell

Ekologisk hållbarhet

Ekosystemtjänster

Ekonomisk hållbarhet

Genomförbarhet: anläggning och skötsel

OMSORGSFULL HELHET

Sammanhållande material- och färgpalett

Gemensam med Haninge kommun som helhet
Enhetligt formspråk

Växtval

Förstärka och utveckla befintlig karaktär
Enhetligt växtval

Sammanlänkade platser och stråk

Genomtänkt gestaltning

Analys

KARAKTÄR OCH IDENTITET IDAG

Jordbro är i stora drag uppdelat i två områden som separeras av järnvägen. Väster om järnvägen breder ett stort verksamhetsområde ut sig medan centrum och bostadsbebyggelsen ligger på den östra sidan.

Jordbro har en varierad bebyggelsetypologi där husen och landskapet mellan husen varierar i skala och karaktär. Variationen är betydelsefull för stadsdelen, den bidrar till områdets identitet och ger området en mänsklig skala. Karaktäristiska materialkombinationer i fasader är puts, tegel och trä. I utomhusmiljön vid stationen spelar vegetationen, främst tallarna och det rosttröga stålet en viktig roll. Färgsättningen i området består ofta av ljusa toner tillsammans med finstämda kulörer.

Naturen är närvarande kring och inuti Jordbro, och bidrar stort till karaktären. Vid ankomst från tåget är det just vegetationen, de stora tallarna som ger det första starka intrycket. De flertalet oprogrammerade ytorna är också en stor del i Jordbros identitet, då deras flexibilitet bidrar till en stor användning.

Jordbro har även Sveriges största gravfält från järnåldern.

Mycket av Jordbros identitet är kopplad till utformningen av den fysiska miljön men viktigt att framhålla är också den stolthet och gemenskap hos befolkningen som finns här, den ger en positiv kraft i Jordbro.

De stora befintliga tallarna, tillsammans med det de rostbruna tonerna i stålet är båda material i utomhusmiljön som ger karaktär till Jordbro. Fotograf: Norconsult/ ET.

Vad är Jordbros identitet?

Citat från den inledande workshopen.

MÅLPUNKTER OCH FUNKTIONER

Byggnadernas volymer, gestaltning, placering och funktion har stor betydelse för hur den allmänna platsmarken gestaltas. Mötet som uppstår mellan den allmänna platsmarken och botten våningens funktioner är viktig att förstå för att kunna föreslå rätt åtgärder i gestaltningen.

Ur kvalitetsprogrammet för bebyggelsen framgår att:

- Mot Södra Jordbrovägen planeras dubbla sockelvåningar, med fasadöppningar som manifesterar lokaler och verksamheter
- Mot torget planeras förhöjda sockelnivåer som domineras av glasytor. I befintligt hus planeras verksamheten i bottenplan
- Mot affärsgatan planeras aktiva sockelvåningar med generösa glasöppningar. Där bostadsgårdar/ takterrasser angränsar mot affärsgatan planeras för genomsiktliga staketlösningar.
- Kulturhusets aktiviteter önskas spilla ut över den allmänna platsmarken

Inzoomningen i originalbilden ur gestaltningsbilagan till Kvalitetsprogrammet. Originalbild skapad av: Kaminsky Arkitektur.

I kvalitetsprogrammet beskrivs att botten våningarna ska kommunicera mellan gaturummet och livet innanför byggnaden. Fasadöppningar som medger en visuell kontakt mellan inne och ute är av stor vikt för hur gaturummet uppfattas.

Det finns en koppling mellan botten våningens utseende och om gaturummet upplevs tryggt.

Bilden till höger är en inzoomning av en illustration i gestaltningsbilagan till Kvalitetsprogrammet. Den skapar förståelse för hur de aktiva botten våningarna är tänkta att möta den allmänna platsmarken.

RÖRELSER, BARRIÄRER OCH ENTRÉER

Den nya detaljplanen innebär stora förändringar för rörelsen i området. Södra Jordbrovägen förflyttas västerut för att skapa yta för ny centrumbebyggelse och i södra området planeras en ny bussterminal.

Det nord-sydliga stråket som Södra Jordbrovägen utgör bevaras men i en annan sträckning. I och med det nya centrumet uppstår nu nya rörelsestråk där en stor nod skapas i anslutning till torget. Här sammanlänkas flera stråk från olika håll.

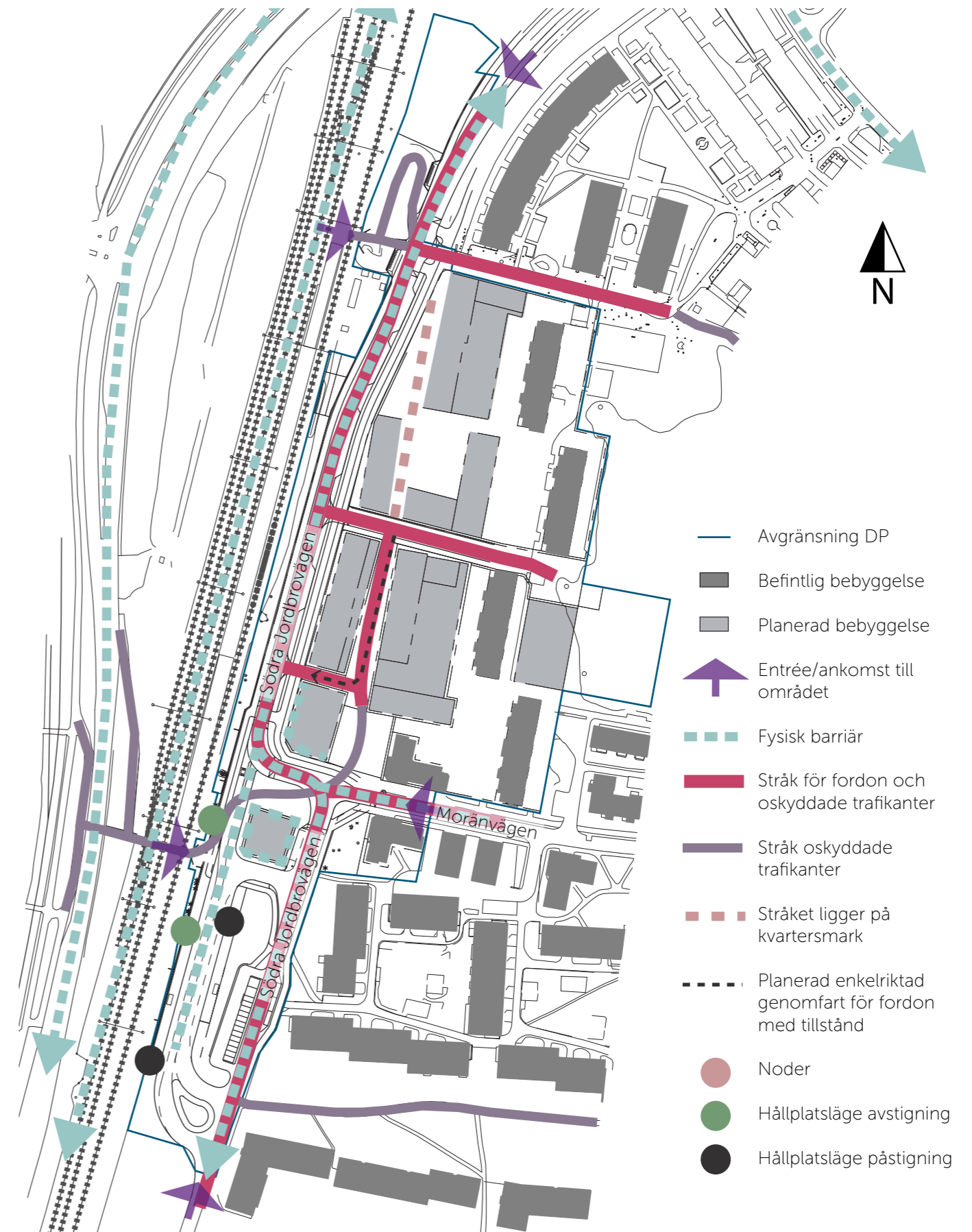
Entréer eller platser för ankomst till området är via Södra Jordbrovägen och Moränvägen samt de båda utgångarna från pendeltågstationen och busshållsplatserna vid bussterminalen.

I området finns även barriärer sett ur de oskyddade trafikanternas perspektiv. Det handlar om fysiska, visuella och mentala barriärer. Fysiska barriärer kräver passage för att passeras, tydliga exempel här är järnvägen där endast en passage finns, Södra Jordbrovägen och bussgatorna vid terminalen. De visuella barriärerna hindrar sikt och kan innebära sämre möjlighet till orientering i området. Den planerade byggnaden mellan torget och stationen samt Kulturhuset nämns här som visuella barriärer i stråket mellan stationen och torget med dess centrum.

Mentala barriärer kan vara kopplat till upplevd otrygghet och miljöer kring pendeltågens tunnlår och andra obefolkade inaktiva områden är exempel på sådana här i Jordbro.

Upplevd otrygghet kring stationens tunnlår samt obefolkade inaktiva ytor kan utgöra mentala barriärer. Fotograf: Norconsult/ ET.

Analyskarta över rörelser, barriärer och entréer

GRÖNSTRUKTUR

Som tidigare nämnts under rubriken Karaktär och identitet idag så omgärdas Jordbro av naturområden. Naturområdena sträcker sig in till de centrala delarna likt kilar. Det är av stort värde att de gröna kilarna når ända in till centrumområdet.

Vegetationen inom området, längs spåret och vid stationen, består främst av tall med inslag av asp, björk och enstaka andra arter. Det är oftast ett lågt fältskikt av gräs eller naturmark. Vid enstaka platser finns en mer ordnad buskplantering. Det är främst de sammanhängande ytorna av tall som bidrar till karaktären.

Detaljplanen kommer att innebära att en stor andel träd behöver tas bort för att möjliggöra en ny bussterminal samt ny centrumbebyggelse. Det innebär att det ekologiska sambandet bryts och därför bör kompensationsåtgärder i form av nya planteringar noggrant studeras i vidare projektering.

Ytan för ny vegetation är begränsad, systemhandlingen föreslår gatuträd längs Södra Jordbrovägen och vegetationsytor vid bussterminalen.

Illustrationen visar kilarna som sträcker sig ända in till Jordbro nya centrum.

Foto visar den befintliga vegetationen. Fotograf: Norconsult/ ET.

Analyskarta över befintlig och planerad gröstruktur.

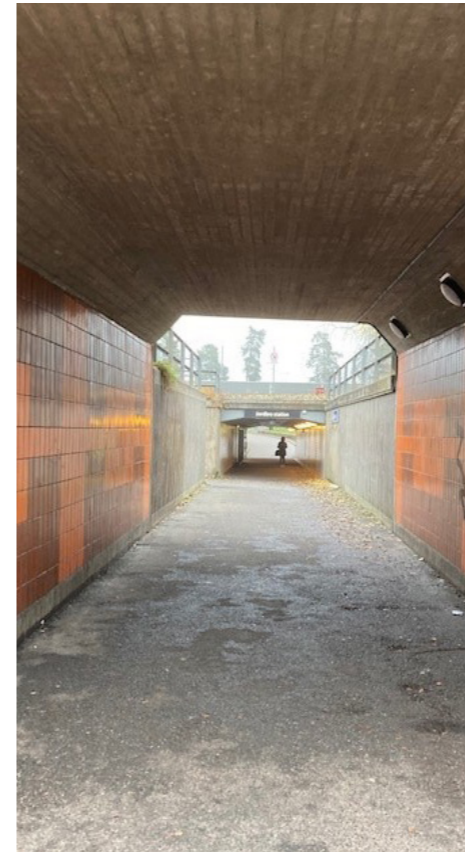
Sammanfattning analys

UTMANINGAR

- långsmalt område där de offentliga ytorna ligger isolerade ifrån varandra
- upplevd otrygghet kopplat till topografin i anslutning till entréerna till pendeltågstationen
- skapa attraktiva, funktionella och sammanhängande ytor på torg och affärsgata som också befolkas
- skapa ett tryggt och säkert stråk från stationen till centrum för oskyddade trafikanter
- bevara befintlig grönstruktur och kompensera för den brutna spridningskorridoren
- hitta områden för nyplantering på grund av säkerhetsavståndet till spåret
- att skapa tillräcklig tydlighet och orienterbarhet

POTENTIAL

- att vara en del i den positiva kraften hos de boende och vända uppfattningen om Jordbro i media, att ge de boende en rättvis bild
- att möjliggöra ökad rörelse och aktivitet i centrum då centrumverksamheterna flyttas närmare stationen.
- försök till utökat underlag till handel.
- möjlighet att förstärka redan befintlig identitet och karaktär med ny gestaltning
- att bidra till ökad upplevd trygghet

Foton från platsen. Fotograf: Norconsult/ ET.

Program

Den allmänna platsmarken i Jordbro ska upplevas omhändertagen och trygg att vistas på av alla. Gestaltningen bidrar till att länka samman platser inom området men även till omgivningen. Genom att ta tillvara och knyta an till befintligt samt göra medvetna tillägg kan platsens identitet stärkas. Platserna i området gestaltas utifrån ett långsiktigt perspektiv med funktioner som kompletterar varandra och kan utvecklas över tid. Parker, torg och gaturum ska uppmuntra till vistelse och möten i vardagen.

- ta tillvara och förstärka områdets karaktär och identitet
- koppla an till befintlig grönstruktur
- utforma välkomnande och tydliga entréer till området
- skapa trygga och säkra stråk
- uppmuntra till möten, lek och rörelse som inte kräver konsumtion
- gestalta flexibla och oprogrammerade platser som har potential att utvecklas över tid
- tillföra omsorg med gestaltning och val av material, utrustning och växter
- utforma robusta platser som håller över tid
- välja material och utrustning som är både ekologiskt och ekonomiskt hållbart.

"Platsen ska fungera året runt, det ska vara en plats för alla"

citat från workshopen

"Man ska känna sig välkommen och platsen ska vara omhändertagen"

citat från workshopen

Gestaltningkoncept

Gestaltningkonceptet hämtar sin inspiration i områdets karaktärgivande tallar men också den mångfald och brokighet som finns i områdets bebyggelsetypologi idag och även tillförs med ny bebyggelse. Det är viktigt att gestaltningen av allmän platsmark har mänsklig skala i fokus. Förhållandet mellan höjd och bredd bör beaktas när platser gestaltas.

En återkommande kontrastverkan och samspel i färg, form och textur skapar upplevelsevärden och igenkänning i området. Tallarnas varma jordnära toner tillsammans områdets befintliga corten och berg i dagen utgör basen för material- och färgpaletten. En accentfärg markerar, förbinder och ökar igenkänningen i området som bidrar till ökad orienterbarhet.

Områdets funktioner kompletterar varandra. Inte bara inom området men också till angränsande målpunkter som Höglundaparken. De allmänna platserna är tänka att bjuda in och välkomna alla människor. Oprogrammerade ytor tillåter en flexibel användning och möjliggör att platser kan ändras och utvecklas i framtiden.

- mänsklig skala i fokus
- återkommande färg, form och textur
- varma jordnära toner och grå nyanser
- en accentfärg
- funktioner i området kompletterar varandra

"Det ska finnas grönska och möjlighet till social interaktion"

citat från workshopen

Befintliga tallar, corten och berg i dagen. Fotograf: Norconsult/ ET.

Exempel på accentfärg. Fotograf: Norconsult/TV.

Kulör- och materialpalett

Det är viktigt att erbjuda Jordbroborna samma ambitionsnivå i det offentliga rummet likt övriga Haninge kommun. Därför bör det finnas en bas i materialpaletten som är likvärdig med övriga Haninge kommuns vad gäller material, utrustning och detaljrikedom. Komplement och variationer till basen införs för att bidra till platsens särprägel och identitet.

Den föreslagna material- och kulörpaletten bidrar till att ge Jordbro samhörighet med Haninge kommun generellt, men också till att ge en omsorgsfull helhet och koppla samman de olika delarna i det långsträckta arbetsområdet.

En sammanhållen material- och kulörpalett bidrar också till social hållbarhet genom stärkt identitet och igenkänning som i sin tur ökar orienterbarheten i området. För att skapa en hållbar stadsstruktur är det dessutom viktigt att material tillsammans med gestaltningen är genomförbar, driftbar och håller över tid.

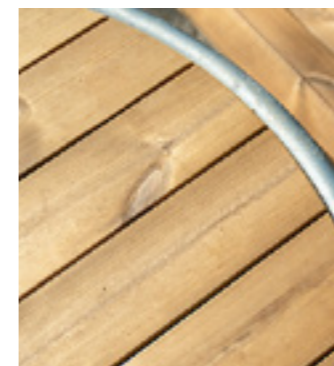
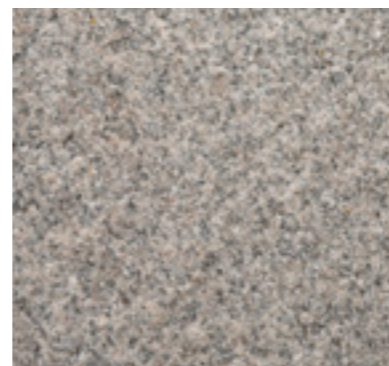
Basen för området består av betong, granit och rosttrögt stål. Dessa material kompletteras med rödbrunt marktegel som får accentuera mötesplatser och platsbildningar. Teglet plockar upp stålets roströda toner, skänker värme och skapar kontrast mot de grå tonerna. De olika skiftningarna i stålet samt naturmaterialets tegel och granit bidrar med en livfullhet till materialpaletten.

Betongmarkplattor av olika dimensioner används för att belysa platser olik funktioner och skala. Mönsterläggning och mindre dimensioner koncentreras till mötesplatser och platsbildningar som är avsedda för vistelse och rörelse i ett lägre tempo. Vid mönsterläggning föreslås olika kulörer av betongmarkplattor samt marktegel för att ge platserna detaljrikedom.

Trä mjukar upp och återkommer som sittytor på möbler i området. Både grånat furu, som kopplar an till de grå tonerna, och oljad ek, som skänker värme, används.

Utöver materialen används en accentfärg för området; ockragult. Det bidrar till ytterligare igenkänning och orienterbarhet, dessutom till en sammanhållande helhet. Gult symboliserar glädje, energi och kreativitet.

- Rosttrögt stål (exempelvis COR-TEN®)
- Betongplattor i ljusgrå kulör (varierande kulörer vid mönsterläggning)
- Marktegel
- Natursten grå granit (kansten, smågatsten, storgatsten)
- Accentfärg ockragul RAL XX (förslag på RAL-kulör får samordnas efter externgranskning).
- Trä - grånat och oljat

Kulör- och materialpaletten knyter an till det föreslagna för bygghuset i Kvalitetsprogram Jordbro Etapp 2. Bild: Kaminsky Arkitektur

Utrustning

Utrustningen ska bidra till en sammanhållen helhet samtidigt som den bjuder in till vistelse och mänskliga interaktioner för alla människor.

Material och form ska upplevas tidlös samtidigt som den knyter an till befintligt och nytt. Dessutom är det viktigt att utrustningen är robust och enkel att underhålla.

Genomgående i området används en och samma möbelserie, Botan Blidbergs mekaniska, med flera olika sittmöbler för att skapa variation men ändå en sammanhållen helhet. Denna kompletteras med mer informella sittmöbler. Medan den genomgående möbelserien har ståldetaljer som lackeras i RAL 9005 lackeras de mer informella sittplatserna i **accentkulören RAL XXXX**. Sittytor och ryggstöd föreslås vara i trä.

Träd som står i hårdgjord yta förses med markgaller av rosttrött stål, Dock-Line GH-form, och stamskydd, Illusion JOM, lackerade i RAL 9005. Utmed stråk och vägar placeras en mindre papperskorg, City Janson&partner, på stolpe i RAL 6009, medan en större papperskorg i RAL 9005 används på platsbildningar och vistelseytor.

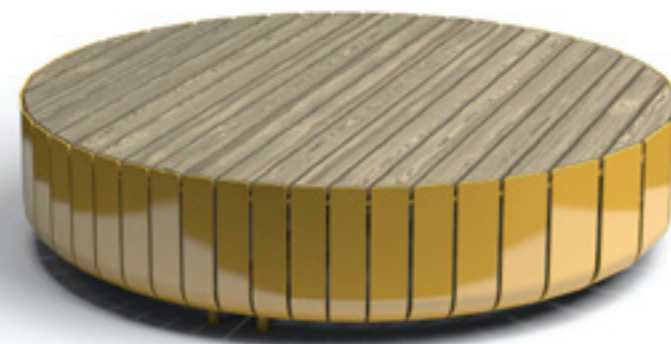
Det ska kännas tryggt att parkera sin cykel och därför väljs ett cykelställ med ramlås, Delta Cyklos. Cykelstället lackeras i RAL 9005.

Soffa, Botan Blidbergs mekaniska. Ur möbelserien kan även stol, bord, pall och trappbänk användas för att skapa varierade sittplatser. (Gråpigmenterad furu, stål RAL 9005).

Markgaller, Dock-Line GH-form (corten)

Stamskydd Illusion JOM (RAL 9005)

Exempel på informella sittplatser för mötesplatser och platsbildningar. Vänster: High/Low, Nola. Höger: Stripes, Vestre. (Oljad ek, RAL accentkulören XXXX)

Cykelställ Delta Cyklos. (RAL 9005).

Papperskorg SSH Smekab Citylife. (RAL 9005)

Papperskorg City med askkopp Janson&partner. (RAL 9005)

Grönstruktur och växtval

Området präglas idag av de stora uppvuxna tallarna längs spåret. Tallarna är identitetskapande och en utmaning i det framtida arbetet är att bibehålla och stärka den karaktären/identiteten eftersom flertalet av tallarna kommer försvinna.

Grönstrukturen ska utformas så att den bidrar till att ge det långsträckta området en omsorgsfull helhet. Växtmaterialet ska även förstärka och bygga vidare på den redan befintliga karaktären och identiteten. Det är också viktigt att grönstrukturen binder samman och bibehåller den koppling som de gröna kilarna innebär.

Andra utmaningar för den tillkommande vegetationen är säkerhetsavståndet till spåren samt utrymmesbegränsningar i den övriga allmänna platsmarken.

För att grönstrukturen ska kunna bidra till en hållbar stadsstruktur bör skötselkraven på den framtida anläggningen vara i samsyn med Haninge kommun. På så vis kan anläggningen fortsätta vara attraktiv och hållbar på sikt. Att lyfta och diskutera möjliga ekosystemtjänster bidrar till ekologisk hållbarhet.

Tallen som karaktärsträd är viktigt. Dock är Pinus sylvestris krävande att etablera varför denna endast kan föreslås som enstaka träd på särskild plats. Övriga områden behöver harmoniera med tallen. Det blir därför än viktigare att försöka bevara så många befintliga tallas som går.

Aspekter att ta hänsyn till

- Attraktionskraft året runt - vintergrönt, spännande grenverk, vackra höstfärger, attraktivt bladutspring, bär och blom.
- Arter med signalvärde på utvalda platser för att öka orienterbarheten. Exempelvis stark höstfärg, stamfärg, blommning.
- Artval som främjar pollinerande insekter.
- Varierande artval, undvika monokultur, bidrar till robust och tålig anläggning för framtida hot gällande växtsjukdomar

Möjliga planteringar inom området

- Träd i hårdgjorda ytor
- Träd- och buskar i sammanhängande planteringsytor
- Låga planteringsytor
- Blå-grå-gröna lösningar för dagvattenfördröjning

Blå-grå-gröna lösningar

I systemhandlingen för Södra Jordbrovägen och terminalen är det dimensionerat för ett lokalt omhändertagande av dagvattnet med planerad fördröjning i växtbäddar och kolmakadambäddar under hårdgjord yta.

På grund av utrymmesbrist ligger fördröjningen under hårdgjord yta längs Södra Jordbrovägen, men i nästkommande skede finns möjlighet att titta vidare på en infiltration i ytskiktet, särskilt inom området för bussterminalen.

För uppbyggnad av växtbäddar och kolmakadambäddar för fördröjning ska Stockholms stads handbok "Växtbäddar i Stockholms stad - en handbok 2017" med tillhörande typritningar användas.

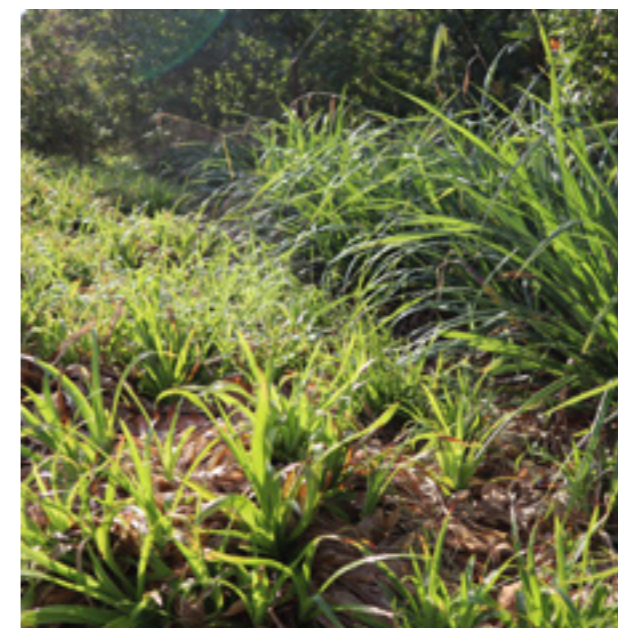
Befintliga tallar. Fotograf: Norconsult/ ET.

Befintliga tallar och kontsverk. Fotograf: Norconsult/ ET.

Nya barrväxter förstärker befintlig karaktär. Fotograf: Norconsult/ TV.

Lågt fältskikt av perenna gräs. Fotograf: Norconsult/ TV.

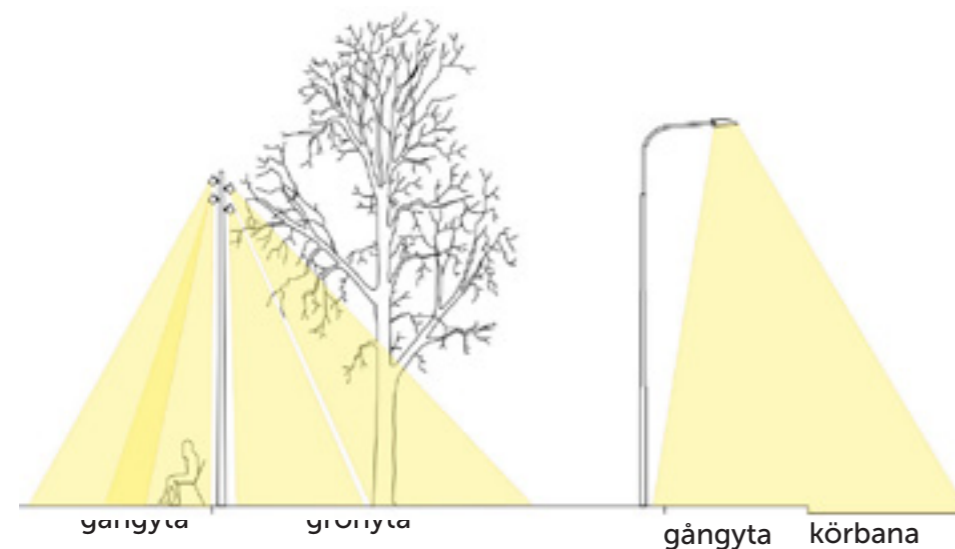
Belysning

Upplevd trygghet och belysning går ofta hand i hand. Det är dock viktigt att belysning ses som ett komplement till en väl genomtänkt gestaltning och förvaltning. Tillsammans bidrar det till att platser upplevs trygga och säkra under hela dygnet. En väl genomtänkt gestaltning kan dessutom bidra till ett minskat behov av belysningskällor som tillsammans med en varierad ljusintensitet över dygnet bidrar till minskade ljusföroreningar.

Det är viktigt att undvika för starka kontraster mellan ljus och mörker. Genom att lysa upp omgivningen runt stråk och platser minskar känslan av att vara exponerad och inte kunna ta in den omgivande miljön. Det är av särskild vikt vid gångstråk och gångtunnlar.

Belysning kan också underlätta orientering i ett område. Olika armaturer signalerar olika funktioner, exempelvis entré till område, huvudgata eller torg. Att särskilja viktiga platser eller landmärken med belysning kan vara ytterligare ett sätt att öka igenkänningen och identiteten. Dessutom kan belysningsstolpar få utmärkande kulörer som ytterligare kan förstärka identitet och igenkänning.

I framtagna systemhandling för Jordbro etapp 2 finns PM Belysning framtaget för Jordbrovägen och terminalvägen.

Sektion från PM belysning systemhandling Jordbro etapp 2.

GATOR OCH STRÅK

Utmed Huvudgatan, med körbana samt gång- och cykelstråk används stolpar med armatur på arm. En högre höjd används för körbana medan gång- och cykelvägen belyses med en lägre armatur.

- Stolpe med enkel- eller dubbelarm
- RAL-kulör 9005 eller galvaniserade med rotlack
- Möjlighet andra kulörer på utvalda stolpar ex. accentkulör
- Armatur: Philips Iridium gen 4

Armatur Philips Iridium gen 4. Foton: Philips

Armatur Meyer Monospot. Foto: Meyer exterior lighting.

Armatur Halo. Foto: Atejlé lyktan.

TORG OCH PLATSBILDNINGAR

För att stärka den mänskliga skalan på torg och platsbildningar är det viktigt att en lägre stolpe används. En högre detaljeringsgrad i belysningen är ytterligare ett sätt att stärka den känslan.

Förslagsvis belyses torgytan med strålkastare i kombination av infälld belysning på möbler och gobo-lights. Utmed affärsgatan är utrymmet begränsat och därför föreslås istället linspänndbelysning.

- konisk stolpe Moramast
- RAL-kulör 9005 (termoplastade)
- Möjlighet andra kulörer på utvalda stolpar ex. accentkulör
- Strålkastare Meyer Monospot
- Gobo-lights
- Armatur för lina: Halo

Konst

Offentlig konst

I en gammal ort som ska få ett nytt modernt centrum med tillhörande busstorg och kulturhus, så har den offentliga konsten möjlighet att förstärka och påminna om Haninge kommuns olika historiska lager från forntid till nutid. Konsten kan hjälpa oss att sätta historien i relation till vår samtid och tillsammans forma framtidens kulturarv. Konsten kan också hjälpa till att lyfta fram områdets identitet/ själ.

Riktlinjer

Den offentliga konsten i Haninge kommun ska vara en väl integrerad del av platsen som helhet och förstärka platsens identitet. Kommunens offentliga konst ska främst placeras på torgytor och parkområden där många vistas och bidra till sociala mötesplatser och aktiviteter för alla. Det finns ett beslut om fördelning av investeringsmedel 2019 i KDN, medel avsatta för offentlig konst i Jordbro.

"Miljonprogrammet Jordbro genomgår en stor omvandling och här föreslås en större satsning (2 mnkr) där en inbjuden konstnär eller en grupp konstnärer ingår i dialog-konceptet tex enligt metod Entré Haninge stad. Konstprogrammet genomförs som en förstudie och en pågående aktivering av platsen under byggtid, och medel går till ett eller flera permanenta gestaltningar.

Haninge kommun följer den s.k. 1% regeln, dock är dessa medel också villkorade att gå till konstnärer/konstverk (permanent), till konst räknas det som är ovan mark."

Befintlig offentlig konst

Vid den södra pendeltågsentrén, Jordbro Stationspark, finns två konstverk. De är gestaltade av Hans Petersson, skulptör och Jonas Berglund, landskapsarkitekt 2000 i samband med utformning av stationsparken. De består av en cirkel i cortenstål som omsluter befintliga tallar, samt en mur i cortenstål som leder in till pendeltågsentrén. Gällande den cirkulära cortenståls cirkeln så anges i systemhandlingen att den ska utredas om den kan vara kvar med de befintliga tallarna. Muren som leder till entrén blir inte kvar i den föreslagna systemhandlingen. Det behöver undersökas om även muren klassas som konstverk. Framför Haningebostäder, i korsningen Moränvägen – södra Jordbrovägen, finns en fristående skulptur Vågen av Axel Norell 1966. I Hurtigs park finns skulpturen Midsommardröm, 2020, Linda Shamma, ett ljusprojekt.

" Viktigt att även ta tillvara och ta hand om det som funnits på platsen länge, som ger förankring, historia och identitet "

citatt från workshopen

Placemaking

Under Workshopen berättade Kultur och fritid att det fanns goda exempel på Placemaking. dvs att man vill synliggöra en plats under planeringstiden genom att exempelvis prova möbler/konst som är tänkta att användas i den färdiga miljön.

Rekommendationer

Undersök om och hur befintliga konstverk kan finnas kvar eller ev. flyttas inom området. Samarbeta gärna tidigt med konstnärer i processen för att få integrerad konst i området. För att undvika att konstverk placeras ut när området är färdigbyggt, och inte blir integrerad i platsen. Arbeta med "Place-making" under planeringstiden. Tillsammans med Kultur och Fritid som har erfarenhet av det.

" Konsten - en platskapande markör som kan visa på/ välkomna - en entré till en stadsdel. Det kan ge identitet och kännetecken - en träffpunkt."

citatt från workshopen

Konstverk i corten av Hans Petersson och Jonas Berglund.
Foto: Norconsult/ ET.

Konstverket vågen av Axel Norell. Fotograf: Norconsult/ET.

Konstverket Midsommardröm av Linda Shamma.
Foto: Haninge kommun.

Platserna funktioner och innehåll

Torget

Ny centrumplats; verksamheter och mötesplats. Nytt kulturhus.

Noden

Sammanbindande korsningspunkt.

Fickparken

Grön paus fri från konsumtion.

Södra entrézonen

Entréplats och stråk till och från pendeltåget

Upphöjda korsningen

Tillåtande passage för gående och cyklister

Entrézon

Välkomnande och orienterbara. Tydlig skyltning.

Gator och stråk

Primärgata

Genomfartsgata, främst fordonstrafik.

Sekundärgata

Sänka hastigheten, tryggt för gående och cyklister skola/ förskola

Affärsgata

Vistelse och rörelsestråk med angränsande verksamheter

Stråk inom kvartersmark

Kvartersmark - viktig visuell koppling

Grönt möte med spåret

Mjuk och grön gräns mot spår och bullerplank.

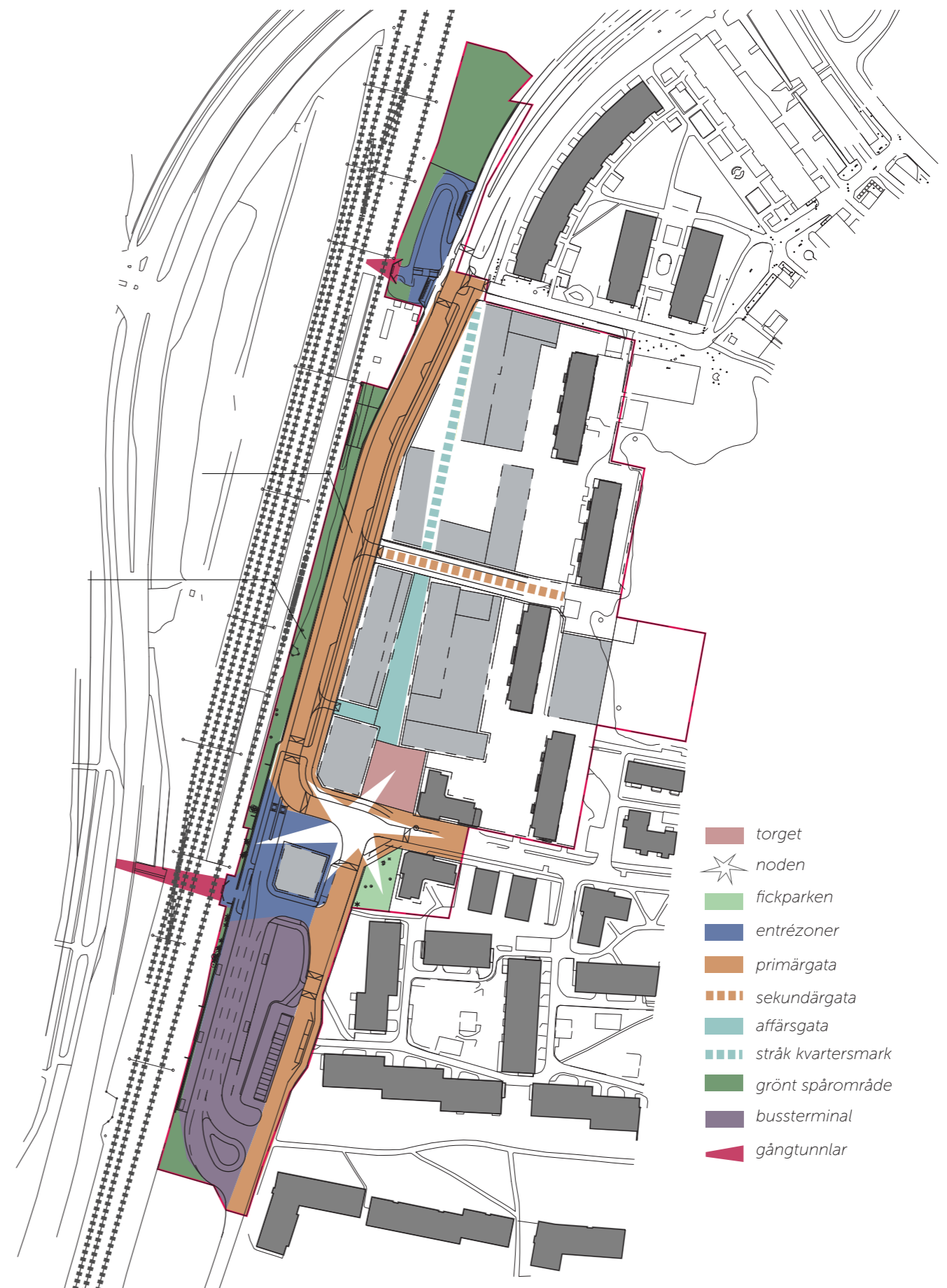
Bussterminalen

Av och påstigning. Viktigt orientering. Trygga och säkra passager. Möjlighet till grönstruktur.

Gångtunnlar

Trygga och orienterbara platser

Södra gångtunneln - länkar samman östra och västra delen

Torget

Torget blir den nya centrumplatsen och en viktigt mötesplats. Det angränsande Kulturhuset är en viktig magnet för torget och därmed också samspelet dem emellan. Verksamheter runt torget ska tillåtas spela ut över platsen och särskilt kulturhuset har en önskan att öppna upp sig mot torget. Det skapar liv och rörelse vilket bidrar till en upplevd trygghet. Torget bör vara bilfritt.

Golvet får ett enhetlig och sammanhållande mönster. Mönsterläggningen av betongmarkplattor i olika kulörer och marktegel tillför färg, form och textur. Beläggningen tillför detaljrikedom för de som vistas på och passerar över torget, men blir även ett smycke att blicka ned på från intilliggande byggnaders våningsplan. Golvet markerar torget samtidigt som det kopplas mot angränsande platser med delvis samma markmaterial.

Sittmöbler av olika slag placeras ut över torget i varierade konstellationer. Både traditionella stolar och bänkar tillsammans med bord men också informella sittmöjligheter. Utöver dessa lämnas torget flexibelt och oprogrammerat. Det är viktigt för att platsen ska kunna utvecklas och förändras över tid.

Torget mjukas upp av gröna planteringar och träd som bildar blickfång och bidrar till dynamik över året. Sirliga trädskronorna bildar ett tak över torget som ger en ombonad känsla och dessutom skänker skugga.

Från söder och från norr annonseras platsen med en skylt och torgets namn. Det hjälper till att stärka platsens identitet och ökar orienterbarheten. Det är viktigt att skylten inte hindrar rörelse av gående och funktioner som drift och torghandel.

”Spegla den mångfald som finns”
citat från workshopen

Informella och multifunktionella sittplatser. Foto: Vestre.

Inspiration till torgets golv, en enhetlig mönsterläggning av betongmarkplattor och marktegel. Fotograf: Norconsult/TV.

Grupperingar med enskilda stolar och bord. Foto: Vestre

Låg skylt/ mur med torgets namn, förslagsvis i betong/ corten. Kan eventuellt kompletteras med belysning. Fotograf: Norconsult/TV.

Noden

Noden är en sammanbindande korsningspunkt där flera viktiga platser och stråk möts. Det är ett viktigt rörelsestråk för både gående, cyklister och bilister. Det ställer stora krav på att utformningen upplevs trygg och säker, men också tillåter fri rörelse för framförallt gående.

Torget fångar upp noden genom att material, kulör och utrustning återkommer inom korsningspunkten. Däremot skiljer sig ytorna inom noden i funktion och därmed också i gestaltning. Fickparken blir en grön paus fri från konsumtion. Den upphöjda korsningen bidrar till sänkt hastighet för fordon samtidigt som gående och cyklister lättare kan passera. Södra entrézonerna är ett viktigt stråk och plats som leder till och från pendeltåget.

FICKPARKEN

Fickparken är områdets gröna paus utan krav eller närhet till konsumtion. Fickparken är en plats där träden och golvet får tala och sätta prägel på platsen. Både för de som vistas på platsen men också för de som ser platsen på håll.

Genom att låta uppstammade träd planteras tätt i grupper kan en stark karaktär, likt en pelarsal bildas. Trädens stammar skapar ett lekfullt inslag samtidigt som de särskiljer platsen och ger den en mäktigt karaktär.

I övrigt är detta en plats som lämpar sig väl för placemaking. Att testa olika typer av sittplatser och i olika konstellation. Det blir då möjligt att se vilka sittplatser som uppskattas och vilka som fungerar sämre. Det hjälper till att förankra platsen bland boende och skapa deltagande, vilket i sin tur hjälper till att stärka platsens identitet.

UPPHÖJD KORSNING

Den upphöjda korsningen bidrar till sänkt hastighet för fordon och underlättar för gående och cyklister att korsa ytan. Det ger ett friare rörelsemönster som i sin tur hjälper till att stärka kopplingen mellan entrézonerna vid södra stationen och centrumplatsen kring torget.

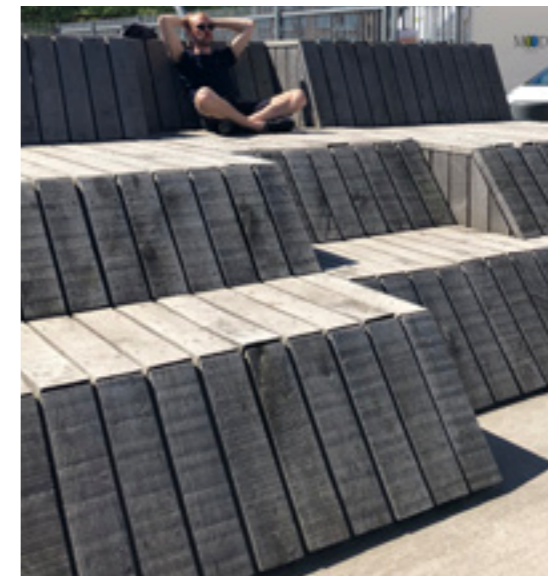
Den upphöjda korsningen ställer krav på utformningen för att passagen ska upplevas som tydlig och därmed trygg för alla trafikanter. Markmaterialet bör inte vara asfalt för att markera platsens skilda funktion. Detta bör eventuellt kompletteras med anvisade övergångar för att ytterligare öka trafiksäkerheten. Istället bör markmaterialet kopplas an till gångytorna och omgivande platser som torget och södra entrézonerna. Förslagsvis en mindre körbar betongplatta lagda med förskjutna fogar och kombinerat med kantstöd av granit. Ramperna föreslås vara belagda med storgatsten.

Träd tätt planterade ger karaktär åt Fickparken. Fotograf: Norconsult/TV.

Exempel på olika typer av sittplatser som skulle kunna testas i fickparken som placemaking för platsen. Fotograf: Norconsult/TV.

Entrézon

De båda entrézonerna vid pendeltåget är viktiga entréområden för mötet med Jordbro. Här skapas det första intrycket. Det ska vara lätt att orientera sig genom tydliga stråk och skyltning. Gestaltningen ska dessutom främja att området är överblickbart under alla tider på dygnet. Tillsammans skapar det trygghet både för besökare och boende.

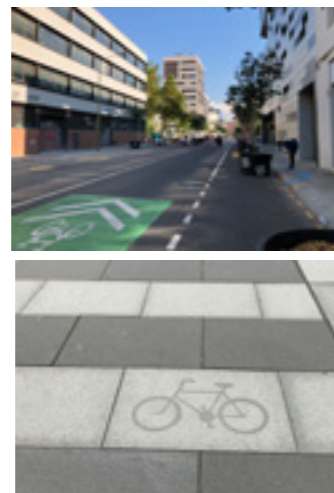
Den allmänna platsmarken sträcker sig fram till tunnelmynningen och förslagsåtgärderna kommer därför handla främst om området utanför tunneln och stråken som leder vidare in i Jordbro. Upplevelsen av tunneln bedöms dock vara så viktiga för helhetsupplevelsen att gestaltungsåtgärder för dessa listas under kapitlet för fortsatt arbete.

Entrézonerna delas upp i norra och södra. De skiljer sig något i funktion och därmed gestaltning. Gemensamt för de två entrézonerna gäller att gång- och cykelstråk anläggs med asfalt och en skyddsremsa av betongplattor. För gångytor och busshållplatser föreslås istället betongplattor. Restytor eller refuger anläggs med smågatsten. I övrigt är det viktigt att det finns en enhetlig och tydlig skyltning såväl inuti som utanför tunneln. I övrigt är det viktigt att utformningen knyter an till övriga stationsområden i Haninge kommun för att skapa igenkänning och samhörighet med resten av kommunen. Det kan gälla material och kulörer, men även utrustning.

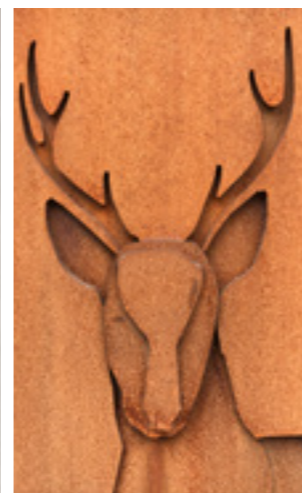
Målning på asfalt kan addera detaljrikedom, skapa igenkänning och öka orienterbarheten. Fotograf vänster: Norconsult/TV. Fotograf höger: Norconsult/EC.

Barrträd förstärker befintlig karaktär. Fotograf: Norconsult/TV.

Konst och detaljrikedom kan på olika sätt integreras i stödmurar. Fotograf: Norconsult/TV.

SÖDRA

Södra entrézonerna kommer få en ny utformning i och med den nya bussterminalen. En utmaning på denna plats är avstigande från buss. Stråket mot torget förstärks med markmaterial, skyltning och siktlinjer. Ytan kring den nya byggnaden ska gestaltningsmässigt länkas samman med torget. Den föreslås få en sammanhängande markbeläggning med betongplattor och inslag av marktegel. Ytan ska tillsammans med den upphöjda korsningen vara tillåtande att röra sig över för gående och cyklister, utan avskiljande stråk.

De stora ståtliga tallarna med högt bevarandevärde inom området bör prioriteras i projektering och byggskede för att säkerställa att dessa kan bevaras. De har ett stort värde i att bevara den befintliga karaktären. Markmaterialet anpassa efter tallarnas läge. Möjligheterna att bevara det befintliga konstverket bör också undersökas för att bevara en del av platsens identitet.

Närmast tunneln kommer nya stödmurar ta upp höjdskillnader, som högst ca 2 m. Det är viktigt att dessa är en del av gestaltningen för att skapa en trygg plats med en omsorgsfull helhet. Dessa kan vara i material som corten, betong eller tegel.

NORRA

Vegetationsytor i slänt som tar upp höjdskillnader intill trappan präglar området. Utöver att mjuka upp området skapar planteringen en attraktiv plats för gående och kan samtidigt bidra till en positiv trafikantupplevelse från spåret och för fordonstrafiken.

För att platsen ska upplevas omhändertagen och därigenom attraktiv samt trygg ställs krav på växtkomposition och växtval. Det är viktigt att platsen tillåter fri sikt men också ser välvårdad ut. Därför föreslås ett lägre busk-/perennskikt tillsammans med uppstammade solitärer. Det knyter också an till den befintliga karaktären med grässkikt och tallar. Förslagsvis kan gräs-/perennmattor användas för att underlätta etableringen, tillsammans med marktäckande buskar. Solitärerna väljs med fördel för att skapa dynamik och accenter under alla årstider.

Delar av den befintliga vegetationen norr om platsen, har högt bevarandevärde tallar och björkar. För att koppla norra entrézonerna mot den befintliga vegetationen kan den med fördel gallras och öppnas upp. Det kan bidra till att nedgången till stationen upplevs tryggare och mer knyter an till den karaktär som befintliga vegetationen har i södra arbetsområdet.

Det är viktigt att slänter detaljstuderas i vidare projektering för att undvika jorderosion och underlätta etablering. De bör exempelvis inte vara brantare än 1:3. Om slänterna är brantare kan höjderna tas upp med en stödmur likt södra entrézonerna.

För att tydligare knyta norra entrézonerna och dess trappa mot centrumområdet kring torget i söder föreslås trappan breddas i den riktningen. En generösare trapp kan dessutom bidra till en tryggare känsla då passerande slipper känna sig trängda.

Nya cykelplatser ska utformas på ett genomtänkt sätt för att det ska upplevas lätt, tryggt och säkert att parkera sin cykel.

Gator och stråk

PRIMÄRGATA

Södra Jordbrovägen utgör ett viktigt stråk i nordsydlig riktning med gång- och cykeltrafik på båda sidor av vägen. På östra sidan separeras gång- och cykeltrafik vilket ska tydliggöras i markbeläggningen. Den östra sidan innehåller en möbleringszon för träd och utrustning. Belysningen placeras på vägens östra sida.

På gångbanan föreslås betongplattor, ett återkommande förhållnings-sätt inom Haninge kommun. Såväl cykelbanan som den kombinerande gång- och cykelbanan utgörs av asfalt men den senare kompletteras med en skyddsremsa av betongplattor mot körbanan. Betongplattorna indikerar att det är flera trafikslag som använder ytan och kopplar samtidigt ihop de båda sidorna gestaltningsmässigt.

För att öka detaljeringsgraden i denna stadsmässiga miljö föreslås möbleringszonen utgöras av smågatsten. Natursten återkommer även i form av granitkantstöd.

I möbleringszonen finns utrymme för enstaka träd. De står placerade som solitärer eller i par med markgaller och stamskydd. Under parträden placeras sittplatser för att utnyttja naturlig skugga och rumslighet.

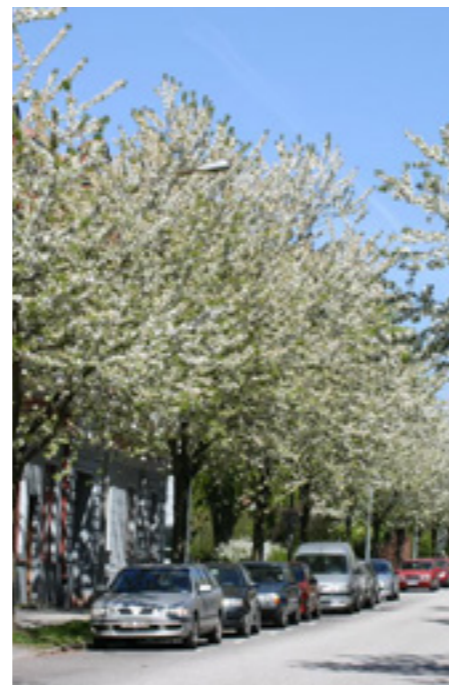
Vid val av arter ska minst 2-3 olika arter av träd föreskrivas. Gatuträden bör vara uppstammade med en väl utvecklad krona för att klara kravet för frihöjd på 4,7 m. Avstånd från träd till belysningsstolpe ska vara 10 meter.

Varje träd utrustas med markgaller och stamskydd.

Sofforna ska placeras ut så att god tillgänglighet erbjuds. Det bör finnas en soffa inom varje 50-100 meter. Soffan kompletteras med papperskorg med minsta avstånd på 2 m från bänk. Soffa och papperskorg ska riktas mot gång- och cykelväg.

Förslag på artval:

- Träd i par - blommande art med vackra höstfärger exempelvis *Prunus avium* 'Plena' (fylldblommigt fågelbär) eller *Prunus sargentii* (bergskörsbär)
- Solitärträd - träd som kontrasterar och kompletterar till de blommande träden exempelvis uppstammad *Pinus nigra* (svarttall)

Från vänster *P. avium* 'Plena' och *P. sargentii*. Foto: www.tonnensjo.se

Pinus nigra. Fotograf: Norconsult/TV.

SEKUNDÄRGATA

Sekundärgatan är ett stråk som leder österut mot såväl befintliga som planerade skolverksamheter. Det är viktigt att säkerställa god trygghet och tydlighet i gaturummet för barn. Detta särskilt i korsningspunkter och områden med kombinerad funktion såsom plats för avlastning till verksamheter i bebyggelsen.

Gatan bör utformas så att det motiverar förare att hålla hastigheten nere.

Det behöver vara tydligt här att det finns ett stråk ner mot torget via Affärsgatan.

Likt Södra Jordbrovägen föreslås betongplattor på gångbanorna och asfalt på körbanan. Kantsten i granit.

AFFÄRSGATA

Affärsgatan utgör ett viktigt rörelsestråk och förlängning av torget norrut. Platsen utformas primärt för de gående. Torgets karaktär och utformning ska finnas närvarande i utformningen då de två platserna kan stödja varandras attraktionskraft. I mötet med sekundärgatan i norr bör däremot skillnaden vara tydlig då fordonstrafikanter inte ska lockas in på gatan.

Förslagsvis utformas gatan med möbleringszoner närmast fasader och entréer. I dessa placeras mindre träd tillsammans med sittmöbler av god tillgänglighet. Sittmöblerna kompletteras med papperskorg. Möblerna och vegetationen skapar en fredad zon som samtidigt förstärker den mänskliga skalan. Det kan vara lämpligt med sidoförskjutningar av möbleringszonerna för att skapa spänning i gaturummet men också som en markering mot fordon. Golvet är i samma nivå som torget och beläggs med betongplattor med inslag av marktegel och smågatsten.

STRÅK KVARTERSMARK

Stråket inom kvartersmark utgör en viktig koppling mellan Affärsgatan, Södra Jordbrovägen och den norra entrézon. Önskvärt vore att gatan hålls öppen och tillgänglig för oskyddade trafikanter.

Visuellt bör platsbildningen, som ligger i stråkets norra del, utformas så att rörelse ner mot torget uppmuntras.

Grönt möte med spåret

Mellan spåret och den nya dragningen av Södra Jordbrovägen finns en smal remsa. Här bör befintlig grönska bevaras i så stort utsträckning som möjligt. Den är viktig för att bevara den särprägel som tallarna har på området idag och bidrar till platsens befintliga karaktär. Det är också viktigt för att behålla det ekologiska samband som de gröna kilarna utgör. Det innebär att vegetation som tas ned måste kompenseras med ny.

Den befintliga grönskan kompletteras också med ny av liknande karaktär. Utmaningen ligger i den utrymmesbrist och de krav som Trafikverket ställer vad gäller säkerhetsavstånd från vegetation och spåret.

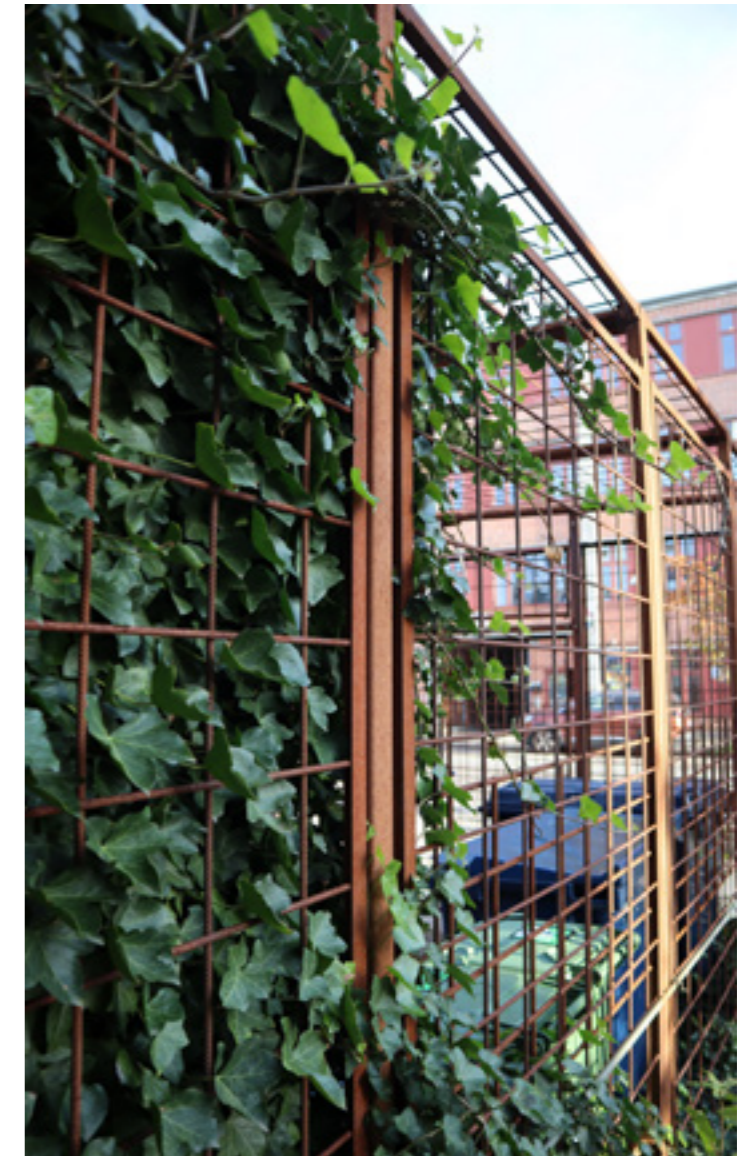
Det öppna diket, som föreslås i systemhandlingen, bör utredas vidare dels för att bevara en större andel av tallarna men också för att passa in i den karaktär som föreslås.

För att förstärka den befintliga karaktären föreslås ett lågt busk- och perennskikt med naturlig karaktär. Där utrymme finns och där säkerhetsavståndet tillåter bör träd och större solitärer prioriteras, exempelvis tall eller björk.

För att mjuka upp mötet mot bullerskyddsskärmar vid spåret och låta det smälta in i växtlighet föreslås klätterväxter. En dialog kan föras med Trafikverket för att förslagsvis plantera klätterväxter på partier där bullerskyddsskärmarna är särskilt synligt. Ett alternativ till att låta klätterväxterna växa på bullerskärmarna kan vara att placera armeringsjärn, spaljéer eller andra vertikala klätterstöd framför.

Befintliga tallar och fältskikt utmed spåret. Fotograf: Norconsult/ET.

Murglöna som skapar en skärm genom att klättra på armeringsjärn. Fotograf: Norconsult/TV.

Bussterminalen

Bussterminalen ligger söder om det primära stråket som går från södra entrén till torget. Området präglas av trafikrörelser, körbanor och parkeringslösningar. De olika funktionerna inom området är tydligt uppdelade. Det är av stor vikt att den omsorgsfulla helheten är tydlig även här.

För gångytor, busshållplatser och områden för cykelparkering föreslås betongplattor och för körbana föreslås asfalt. På restytor som är för smala att gå på föreslås smågatsten och granit i kantstöd likt området i stort. Det enhetliga markmaterialet bidrar till att inkludera området i helheten.

Det finns ett behov av cykelparkering i anslutning till den södra entrén och förslagsvis placeras dessa här på ön. Rörelsemönstret till cykelparkeringen bidrar till mänsklig närvaro i den här delen av området, vilket är positivt för upplevd trygghet. Invid cykelparkeringarna här bör finnas en cykelservicestation, med exempelvis vatten och luft.

Ytor inom ön har använts till dagvattenfördröjning i systemhandlingens dimensionering av dagvattensystemet. Här öppnar sig möjligheten att låta vatten infiltrera i grö

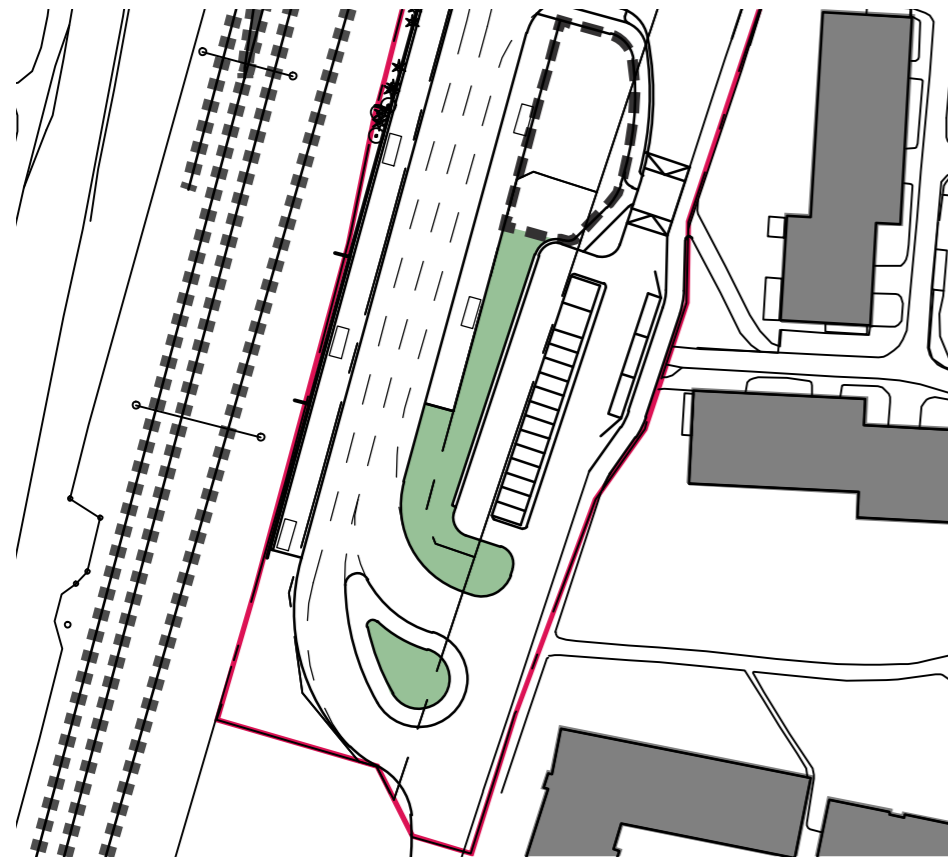
Här öppnar sig även möjligheten att skapa en mer sammanhängande grönyta. Vegetationen ska planeras så att man får en överblick över hela ytan, vilket är viktigt för tydligheten i hur man ska röra sig samt upplevd trygghet. Det är av vikt att parkeringen för bilar, cykar och av- och påstigning ingår i det sammanhang av rörelser det planeras för.

Omgivningens grönstruktur består som tidigare nämnts främst av tall med inlag av lövträd i ett lägre fältkikt. Trädinventeringen indikerar en möjlighet att bevara talldungar inom den nya ön. Det skulle vara välgörande att de bevaras för att förankra den nya lösningen i den befintliga miljön.

Nya planteringsförslag bör efterlikna och förstärka befintlig karaktär, med exempelvis träd som solitär eller i grupp, placerade ett fältskit utan buskskikt.

Exempel på växtmaterial:

- Färdigetablerad ängsmatta
- Arter som främjar pollinering, exempelvis inslag av sälg och lind.

Område för cykelparkering illustreras med svartstreckad linje. Område för grönstruktur illustreras med grön kulör.

Färdig ängsmatta. Illustration från www.vegtech.se

Vidare arbete

- platsens användning under tiden för ombyggnation, exempelvis place making, testa 1:1- engagera de boende i området under processen
- ansluta befintlig utformning på västra sidan av stationen till ny utformning på östra sidan
- vidare utreda de ekologiska konsekvenserna av att minska spridningssambandet för det gröna kilarna så mycket
- vidare utreda det öppna diket, som föreslås i systemhandlingen

GÅNGTUNNLAR

Idag varierar skicket och utformningen mellan de två tunnlarna. Den södra entrén är i störst behov av upprustning. Förslag på åtgärder att tänka på vid upprustning i tunnlarna:

- Norra och södra tunneln bör ge samma välkomnande upplevelse men den södra har en högre hierarki i och med att den utgör passage under spåren.
- Tunnelmynningen väster om spåret bör ses över och få en omsorgsfull utformning.

Åtgärder som använts på andra platser för att ge ökad detaljrikedom och omsorg inuti tunneln är att klä in tunnelväggarna med perforerad plåt som belyses bakifrån. Det kan tillföra färg och ljus i tunneln.

Det är viktigt att alla gestaltningsåtgärder inom och kring tunneln är vandaltröga då miljön är extra känslig för upplevd otrygghet.

Källor

Fotograf för bilder från Norconsult:

Elisabeth Tornberg, Tina Vagner, Emma Cronholm

Illustrationer om inget annat anges

Norconsult

Södra gångtunneln. Fotograf: Norconsult/ET.

Att utforma och förankra en plats genom placemaking. Fotograf: Norconsult/TV.